

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ ОСВІТИ

INFORMATYZACJA EDUKACJI

<https://doi.org/10.28925/2226-3012.2022.11.9>

УДК 378.22.018.43:004

Олена Літиченко

ORCID iD 0000-0002-7004-3837

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри дошкільної освіти
Факультету педагогічної освіти,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
бульвар І. Шамо, 18/2,
02154 Київ, Україна,
o.litichenko@kubg.edu.ua

Тетяна Шинкар

ORCID iD 0000-0002-5656-2032

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри дошкільної освіти
Факультету педагогічної освіти,
Київський університет імені Бориса Грінченка,
бульвар І. Шамо, 18/2,
02154 Київ, Україна,
t.shynkar@kubg.edu.ua

Лариса Гаращенко

ORCID iD 0000-0002-7847-632X

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти
факультету педагогічної освіти
Київський університет імені Бориса Грінченка,
бульвар І. Шамо, 18/2,
02154 Київ, Україна,
l.harashchenko@kubg.edu.ua

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО ФОРМАТУ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

У статті представлено досвід викладання дисципліни практичного спрямування «Мистецьке рукоділля» для студентів спеціальності 012 «Дошкільна освіта» в дистанційному форматі. Зміни в організації освітнього процесу відбулися у зв'язку з Всесвітньою пандемією COVID-19 2020–2022 років, що змусило змінити очний формат навчання на дистанційну освіту. Зі значними труднощами зіткнулися викладачі практичних дисциплін: відпрацювання технічних навичок виконання виробів, опанування методики освітньої взаємодії і комунікації в процесі предметно-перетворювальної і мистецької діяльності з дітьми дошкільного віку. Перехід на дистанційний формат навчання потребував розроблення

електронного освітнього контенту і пошуків ефективних інструментів освітньої взаємодії. Здійснене експериментальне дослідження дозволило з'ясувати ставлення студентів до форми опанування навчальним матеріалом та вивчити результативність використання цифрових ІКТ-сервісів у забезпеченні освітнього процесу. Було виокремлено переваги і недоліки дистанційного навчання практично спрямованої дисципліни «Мистецьке рукоділля», які назвали здобувачів освіти. З'ясовано, що для опанування дисципліною найбільш дієвою є організація онлайн-занять, що дозволяє комунікувати викладачу і студентам, показувати основні технічні прийоми виконання виробів у реальному часі, давати методичні рекомендації виконання завдання, обговорювати навчальні завдання. Запропоновано різні сервіси для організації освітньої взаємодії під час вивчення дисципліни «Мистецьке рукоділля».

Ключові слова: дистанційна освіта; дошкільна освіта; ІКТ-сервіси; онлайн-заняття; освітній процес; фахова підготовка.

© Літіченко Олена, Шинкар Тетяна, Гаращенко Лариса, 2022

Вступ. Сучасна система освіти в Україні модернізується відповідно до запитів суспільства та нової державної політики. Зміни стосуються всіх освітніх ланок від закладу дошкільної освіти до вищої школи, що вимагає постійного удосконалення та оновлення системи підготовки фахівців.

Важливою складовою професійної компетентності вихователя дітей дошкільного віку є наявність глибоких, достовірних знань та умінь у різноманітних галузях знання. Тому сучасні науковці (І. Бех, Г. Беленька, В. Кремінь, В. Огнев'юк, С. Сисоева, Л. Хомич, Л. Хоружа) акцентують увагу на важливості пошуку засобів, що забезпечують процес становлення особистості педагога, який би відповідав потребам сучасного суспільства та був взірцем гуманістичних цінностей, духовно-моральних якостей, високої педагогічної культури, був здатним продукувати інноваційні процеси в теорії і практиці дошкільної освіти. Питання оптимального структурування змісту навчального матеріалу та організації освітнього процесу в умовах динамічних змін у вищій освіті залишається актуальним та потребує аналізу наявного досвіду.

Виклики останніх років, Всесвітня пандемія COVID-19 2020–2021 рр. та повномасштабне вторгнення російських окупаційних військ в Україну стали надзвичайним етапом для національної системи освіти, що водночас зміцнили сучасні тенденції щодо розроблення і впровадження дистанційної освіти та дозволили накопичити досвід здійснення різних форм освітньої взаємодії. Зокрема, підготовка до здійснення дистанційної освіти в Київському університеті імені Бориса Грінченка здійснювалась заздалегідь. До початку пандемії коронавірусу (2020) в університеті були електронні освітні плат-

форми і розроблені електронні навчальні курси, проте досвід дистанційної роботи зі студентами був незначним. Співробітники університету інтенсивно проходили курси для підвищення ІКТ-компетентності й оволодіння інструментами дистанційної освіти.

Електронні курси дозволили забезпечити необхідний рівень знань та формування відповідних фахових компетентностей. Найскладнішим було розроблення і проведення таких дисциплін практичного спрямування, як «Мистецьке рукоділля» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньо-професійної програми 012 Дошкільна освіта. Для освітнього компоненту «Мистецьке рукоділля» в навчальному плані передбачено 240 год. впродовж 2–3 семестру, підсумковий контроль — залік (Літіченко, 2020).

Аналіз досліджень проблеми удосконалення змісту підготовки фахівців дошкільної освіти (І. Бех, Г. Беленька, О. Богиніч, А. Богуш, Н. Гавриш, І. Дичківська, О. Коваленко, Л. Козак, Т. Піроженко, Т. Пономаренко, О. Рейпольська, І. Таран) засвідчує високий рівень вимог до фахівців спеціальності «Дошкільна освіта». Серед важливих складників їх підготовки є формування навичок організації мистецько-творчої, предметно-перетворювальної, технологічної діяльності в закладах дошкільної освіти (Г. Борин, Н. Голота, Т. Єськова, Н. Котляр, С. Матвієнко, Г. Сухорукова). Професійна підготовка як система знань та професійних умінь, що надають можливість організовувати і формувати в дітей дошкільного віку мистецьку компетентності відповідно до Державного стандарту дошкільної освіти (2020), розглядалися у дослідженнях Г. Беленької, О. Половіної, І. Кондратець, Т. Шинкар (Bielienska, 2021). Виклики в підго-

товці майбутніх вихователів, пов'язані з пандемією 2020–2021 рр. і нападом російських окупаційних військ на територію України спонукали до розроблення і впровадження форм дистанційної освіти, що особливо актуалізували дослідження з ІКТ і їх використання в освітньому просторі вищої школи.

Питанню інтеграції різних форм освітньої інформації, а також комбінуванню способів комунікації та взаємодії в університетській освіті приділяють увагу багато науковців і практиків (В. Биков, О. Буйницька, С. Василенко, Л. Варченко-Троценко, А. Гуржій, В. Лапінський, Н. Морзе, О. Спіріна (Буйницька, 2022; Морзе, 2020). Всесвітня організація, зокрема ЮНЕСКО «Intel Education. Transformation. Policy. Tool» одним з головних завдань вбачають навчання професіоналів, які вміють використовувати цифрові технології для роботи з інформацією, гнучкі у вирішенні поставлених завдань, здатні до рефлексії, ефективно керують своєю життєвою траєкторією (UNESCO ICT Competency Framework, 2018).

Актуальності набувають дослідження, присвячені проблемі реалізації дистанційної дошкільної освіти засобами ІКТ. Аналіз сучасних освітніх процесів в умовах пандемічних обмежень показує значне посилення уваги з боку дослідників і практиків до означених питань. У дослідженнях D. Pérez-Jorge et al. (2020), Kim (2020) акцентовано на важливості пошуків ефективних засобів дистанційної і онлайн-освіти, здійснено аналіз форм та ІКТ-сервісів забезпечення освіти дорослих і дітей у закладах освіти. Прикметно, що аналіз результатів вивчення уподобань студентів різних країн світу засвідчує важливість освітнього спілкування в процесі вивчення дисциплін творчого спрямування (Akinci, 2021). Переконаливо доведено, що здобувачі освіти відчують гостру необхідність у живому спілкуванні для опанування творчих та соціально спрямованих професійних напрямів (Jalongo, 2021).

Методологія. Завдання ефективно організації практичних занять у онлайн і дистанційному форматі є справжнім викликом для викладання практичних дисциплін, що ґрунтуються на взаємодії учасників освітнього процесу і полягають в опануванні ряду технічних ручних умінь і навичок виконання виробів, методики здійснення такої роботи з дітьми дошкільного віку. Пошуки вдалих форм і мето-

дів взаємодії зі студентською аудиторією спонукали нас дослідити це питання. Для дослідження було обрано 87 студентів 1–2 курсів, які опанували дисципліну «Мистецьке рукоділля» під час карантину COVID-19 (2020–2022 рр.). Під час навчальної діяльності студентам пропонувались різні форми взаємодії, після яких вони відповідали на питання анкети, що мала на меті з'ясувати рівень успішної взаємодії, можливі труднощі, також оцінювались результати виконаних завдань.

Результати дослідження. Значні зміни в організації та здійсненні роботи з викладання дисциплін відбулися в період оголошення карантину (весна 2020). Незважаючи на те, що електронні навчальні курси були розроблені для студентів заочної форми навчання і частково використовувалося, досвіду для організації дистанційної форми навчання було замало, особливо для опанування практичних дисциплін. На початку вивчення «Мистецького рукоділля» ми здійснили опитування студентів щодо форми опанування дисципліни. Перше питання для респондентів стосувалося форми навчання і передбачало виявлення вподобання щодо очної, змішаної, дистанційної і онлайн форм навчання. Опитані респонденти відповіли, що найбільше бажали б опанувати дисципліну у очному форматі — 47,2% опитаних, 41,3% вважають змішаний (лекції — онлайн, практичні заняття — очно) найбільш зручним для вивчення дисципліни, 6 респондентів, тобто 11,5% бажали б вивчати дисципліну в дистанційному форматі.

Зважаючи на вимушену ситуацію змішаного і дистанційного навчання у зв'язку з карантинном COVID-19 та нападом рф на Україну, для здобувачів освіти було розроблено завдання та використано різноманітні ІКТ-сервіси для підвищення ефективності засвоєння матеріалу і набуття відповідних професійних компетентностей.

Незважаючи на значну кількість відео-контенту, що насичує інтернет, матеріали, що висвітлюють методику роботи з дітьми дошкільного віку, відсутні. Для забезпечення освітнього процесу в дистанційному і онлайн-форматі необхідно було створити власний освітній контент і підібрати методи роботи зі студентами. Серед виходів ми вбачали створення електронного освітнього контенту, що демонстрував техніку виконання виробу, приклади використання прийомів і методів освітньої взаємодії, а також надавав методичні реко-

мендації щодо організації та здійснення роботи з дітьми.

Електронний освітній контент — це науково обґрунтований зміст інформації, що розширює уявлення про ті чи інші освітні питання, формує професійні компетентності в здобувачів освіти. Окрім електронного контенту, значна увага приділялась налагодженню комунікації з усіма учасниками освітнього процесу. Для цього використовувались різноманітні ІКТ-сервіси.

Навчальний курс «Мистецьке рукоділля» базується на класичних та сучасних дослідженнях, що обґрунтовують основні положення організації предметно-перетворювальною та технологічною і мистецько-творчою діяльністю дітей у закладі дошкільної освіти, висвітлює інноваційні техніки взаємодії з дітьми, методи роботи, орієнтовані на розвиток дітей дошкільного віку.

На першому етапі дослідження студентам було запропоновано опанувати теми дисципліни дистанційно, тобто був розроблений електронний освітній контент для засвоєння. До прикладу, тема «Методика виготовлення оригамі в різних вікових групах» охоплювала 4 аудиторні академічні години та включала: актуалізацію знань студентів щодо використання техніки оригамі в художньо-творчій та предметно-перетворювальній діяльності дітей дошкільного віку, безпосереднє відпрацювання майбутніми педагогами власних умінь виготовлення виробів, опанування методичними основами розвитку навичок конструювання в дітей дошкільного віку на основі техніки оригамі. Також тема включала 4 академічні години самостійної роботи, що полягала в попередній підготовці матеріалів для виготовлення виробів на занятті (виготовлення заготовок) та оформлення робіт після практичного заняття для педагогічного портфолію. Разом на опрацювання теми передбачено 8 академічних годин. На практичному занятті акцентується увага на послідовності роботи з папером у різних вікових групах, використанні різних методів і прийомів з метою розвитку в дітей моторних навичок рук, логічного і просторового мислення, уяви і фантазії. Відповідно до плану заняття студенти поетапно виготовляють вироби для всіх вікових груп та ведуть нотатки щодо методики роботи з технікою оригамі. Студентам було запропоновано виготовити 5 виробів для дітей молодшої групи (базова фігура «трикутник»,

«подвійний трикутник»), 5 виробів для дітей середньої групи (базова фігура «повітряний змій»), 12 виробів для оригамі-казки з однієї базової фігури «Млинчик» і 5 за вибором студентів для дітей старшої групи.

Для забезпечення виконання цього практичного заняття (4 год.) в дистанційному форматі нами було підготовано п'ять відеофрагментів по 2–5 хвилин, загальним обсягом до 20 хвилин. Студентам було продемонстровано відео виконання всіх виробів для дітей молодшої та середньої групи, надано методичні рекомендації щодо організації роботи. Продемонстровано відеозапис та запропоновано студентам вигадати власну казку, виготовивши 12 виробів з базової фігури «млинчик» для демонстрації подій відповідно до сюжету казки. Інших 5 виробів студенти мали підібрати самостійно, ґрунтуючись на вікових можливостях дітей. Фото виробів та нотатки до опрацьованої техніки завантажуються в електронний навчальний курс.

За умовами дистанційного навчання студенти не були обмежені у часі та мали можливість виконати завдання впродовж 2-х тижнів, проте їм було рекомендовано дотримуватися навчального розкладу, термінів виконання робіт і не накопичувати завдання. З метою дослідження ефективності такої форми роботи серед студентів було проведено опитування, щодо кількості часу, витраченого на виконання завдання та рівня вкладених зусиль. У дистанційному форматі студенти від часу прочитання завдання до здачі витратили від 3 годин до 5 днів, виконували завдання відповідно до інструкції розміщеної в ЕНК, від 3 годин до 5 днів. Лише 5 % студентів завантажили роботи в день проведення практичного заняття. 80 % студентів зазначили, що завдання були дуже складними і об'ємними та потребували значно більше часу від визначеного програмою. Водночас усі студенти признались, що відволікались на домашні справи в процесі виконання завдання, спілкування по телефону та в соціальних мережах, відкладали виконання завдання. Для порівняння: на занятті в очному форматі за цією темою студенти виконують на 20 % більше робіт, виконують додаткові творчі завдання, укладаючись у визначений час, залишаючи на самостійну роботу лише прикрашення і декорування деяких виробів, оформлення їх для портфолію.

Отримані результати виконання завдань з кількох тем освітнього компоненту

«Мистецьке рукоділля» в дистанційному форматі дозволили нам дійти висновків, що виконання завдань потребує в студентів концентрації уваги, раціонального розподілу часу і значної самодисципліни. Нездатність планувати свій час, низький рівень самоорганізації не дозволяє ефективно і швидко виконувати завдання. Також опитування здобувачів вищої освіти дозволило зазначити, що їм складно самостійно опановувати матеріал практичного характеру. В очному форматі контроль за часом виконання завдання, його розподіленням покладається на викладача. Відповідно, правильно розподіляючи час, викладач створює умови для набуття відповідних фахових навичок та знань.

Більш раціональним ефективним і результативним, на наш погляд, є онлайн-навчання, організоване за допомогою різних сервісів відеозв'язку. У процесі роботи найбільш зручними для використання були Google Meet і Webex Meeting. Ці сервіси використовувались для проведення не лише лекцій, а й практичних занять. Виконання виробів, використання прийомів демонструвалися за допомогою закріпленої на штативі вертикальної камери. Такий спосіб дуже зручний, оскільки процеси відбуваються в реальному часі, є можливість працювати з аудиторією, відповідати на питання та демонструвати роботу з виробом. На перших заняттях значна увага приділялась вивченню інструментів, що допоможуть у навчанні, плануванню часу тощо. Перший місяць навчання в здобувачів спостерігалися певні технічні труднощі, проте згодом відбулася швидка адаптація.

Актуальними залишаються чати в соціальних мережах Viber, Telegram, WhatsApp, вони дозволяють швидко обмінюватись текстовими повідомленнями, покликаннями на корисні матеріали, фотографіями, створювати опитування для прийняття спільних рішень. На практичних заняттях з їх допомогою зручно обмінюватись технологічними картами, викрійками виробів, коментувати та оцінювати контент учасників групи.

Використання онлайн-сервісів візуалізації, зокрема дошок спільного доступу (Padlet, Linoit, Conceptboard) дозволяють обмінюватись напрацюваннями, створювати банк ідей. На робочому полі дошки студенти мають змогу розмістити спільні проекти, переглянути роботи одногрупників, прокоментувати, додати власні пропозиції, зробити нотатки.

Використання різних сервісів Jigsawplanet, Kahoot, Menti урізноманітнює виконання завдань практичного заняття, допомагає створити інтерес, швидко повторити основні позиції вивченого матеріалу, створення дискусії в ракурсі нової теми заняття.

Цікавими для використання в роботі зі студентами під час практичних занять є сервіси, що допомагають швидко створювати технологічні карти виробів, колажі, фото-інструкції: Canva, BeFunky, Fotor, LightShot, Collageraitor, Photocollage. Вони допомагають поєднати фото та створити текст з написом або невеликою інструкцією.

Опрацьовувались ресурси і сервіси, що допоможуть майбутнім вихователям створювати електронний освітній контент для дітей і разом з дітьми. Наприклад, для створення проблемних ситуацій, сюжету майбутньої діяльності, загадок, карти пошуку скарбів тощо використовувались ігрові сервіси Genially, Jigsawplanet, LearningApps, Nearpod, Scratch тощо. Для організації продуктивної роботи важливо було навчати педагогів знаходити якісні матеріали, створювати освітні продукти. Наприклад, для створення мультфільму разом з вихованцями необхідно не просто створити виробу, а вигадати історію, продумати композицію, розробити монтажний план, зняти або відфотографувати сюжет тощо. Для створення відео пропонувалися додатки KineMaster, Moovly, PowToon, YuoCut, MovieCreativ, InShot та багато інших, доступних і в телефоні.

Висновки. Використання цифрових інструментів дозволило урізноманітнити завдання дисципліни «Мистецьке рукоділля», підтримуючи стійкий інтерес до навчальної діяльності. Водночас студенти відпрацьовували практичні уміння і навички виготовлення та художнього оформлення виробів, технологічні прийоми оброблення різних матеріалів, ознайомились з ефективними методами мистецько-творчої і предметно-перетворювальної діяльності дітей раннього і дошкільного віку.

У процесі опанування дисципліни студенти отримали змогу формувати не лише фахові, а загальні компетентності, зокрема культуру спілкування і поведінки онлайн в освітньому просторі. Для студентів актуальним було набуття навичок культури написання листів, текстових повідомлень у чаті, технічного оформлення текстових документів, підготовка виконаних матеріалів до завантаження в електронний навчальний курс.

Опитування, яке відбувалось у процесі вивчення дисципліни «Мистецьке рукоділля», дозволяє визначити, що 80,4% опитаних респондентів вважають найбільш результативним опанування дисципліни в онлайн-режимі. Переваги такого формату: на онлайн-занятті виконання завдання відбувалося швидше, оскільки викладач слідкував за часом і стимулював до виконання завдання; можливість спілкуватися з викладачем у процесі виконання роботи, отримувати підказки, поради, коментарі щодо якості виконання роботи; можливість виконання певних проектів у групах, парах. Недоліком студенти вважають технічні проблеми, що виникають у процесі онлайн-комунікації; необхідність підлаштовуватись під загальний темп виконання завдання, працювати в команді.

Незважаючи на те, що спілкування під час онлайн-навчання не може замінити за своєю емоційною та інформаційною складовою живого навчання, все ж можливість працювати онлайн значно оживлює процес навчання.

Викладач має можливість спостерігати результативність виконання завдання, швидкість, помітити помилки, підтримувати інтерес до майбутньої професійної діяльності, обговорювати проблемні питання, що виникають у студентів у процесі навчання. Здобувачі отримують можливість ділитися враженнями, здійснювати самооцінювання, обмінюватися ідеями. Робота в режимі реального часу, тобто онлайн, допомагає орієнтуватись на індивідуальні потреби студентів, більше часу приділити завданням, що викликають більше труднощів та потребують детальнішого опрацювання.

Подальшого вивчення і наукового обґрунтування потребують можливості використання ІКТ-сервісів для здійснення ефективного навчання студентів, використання цифрових засобів і сервісів в організації освітньої взаємодії з дітьми дошкільного віку. Реалізація цих завдань можлива за умови створення на комплексних і системних засадах відповідної моделі формування цифрової компетентності майбутнього фахівця.

Список використаної літератури

1. Буйницька О., & Василенко С. Корпоративний стандарт цифрової компетентності викладача університету. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету*. 2022. № 12. С. 1–20. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2022.121>
2. Гаращенко Л. В., Літченко О. Д. Підготовка бакалаврів дошкільної освіти до художньо-творчої діяльності в ЗДО. *Інноваційна педагогіка*. 2020. № 28. С. 176–179. DOI: <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/28.32>
3. Морзе Н. В., Василенко С. В. Звіт 1. Інноваційне навчання та найкращі практики: українські університети. *Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету: спецвипуск «Педагогічна вища освіта України: аналіз і дослідження»*. 2020. С. 1–68. DOI: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2020spv1>
4. Bielienska A., Polovina O., Kondratets I., Shynkar T. & Brovko K. The Use of ICT for Training Future Teachers: An Example of the Course on «Art Education of Preschool Children». *ICTERI 2021 ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer 2021: Proceedings of the 17th International Conference*. 2021. P. 361–370. URL: <https://ceur-ws.org/Vol-3013/> (дата звернення: 15.09.2022).
5. Akinci M. S. Pre-School Teaching Students' Opinions on Distance Education: Preferences and Emotional States. *Cypriot Journal of Educational Sciences*. 2021. № 16 (6). P. 2901–2915. DOI: <https://doi.org/10.18844/cjes.v16i6.6460>
6. Jalongo M. R. The effects of COVID-19 on early childhood education and care: Research and resources for children, families, teachers, and teacher educators. *Early Childhood Education Journal*. 2021. № 49 (5) P. 763–774. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01208-y>
7. Kim J. Learning and teaching online during Covid-19: Experiences of student teachers in an early childhood education practicum. *International Journal of Early Childhood*. 2020. № 52 (2). P. 145–158. DOI: <https://doi.org/10.1007/s13158-020-00272-6>

8. Pérez-Jorge D., Rodríguez-Jiménez M. D. C., Ariño-Mateo E., & Barragán-Medero F. The effect of COVID-19 in university tutoring models. *Sustainability*. 2020. № 12 (20). Art. 8631. DOI: <https://doi.org/10.3390/su12208631>

9. UNESCO ICT Competency Framework for Teachers. Version 3. 2018. URL: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000265721> (дата звернення: 15.09.2022).

References

- Buinytska, O., & Vasylenko, S. (2022). Korporativnij standart cifrovoyi kompetentnosti vikladacha universitetu [Corporate standard for university lecturer's digital competence]. *Open educational e-environment of modern university*, 12, 1–20. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2022.121>
- Litichenko, O. D., Harashchenko, L. V. (2020). Pidgotovka bakalavriv doshkilnoyi osviti do hudozhno-tvorchoyi diyalnosti v ZDO [Preparation of bachelors of preschool education for artistic and creative activity in preschool educational institutions]. *Innovative pedagogy*, 28, 176–179. <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/28.32>
- Morze, N., & Vasylenko, S. (2020). Zvit 1. Innovacijne navchannya ta najkrashi praktiki: ukrayinski universiteti [Report 1_innovative teaching and best practices: ukrainian universities]. *Open educational e-environment of modern university: Special Edition «UA Pedagogical Higher Education: Profound Analysis and Study»*, 1–68. <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2020spv1>
- Bielienka, A., Polovina, O., Kondratets, I., Shynkar, T. & Brovko, K. (2021). The Use of ICT for Training Future Teachers: An Example of the Course on «Art Education of Preschool Children». *ICTERI 2021 ICT in Education, Research and Industrial Applications. Integration, Harmonization and Knowledge Transfer 2021: Proceedings of the 17th International Conference* (pp. 361–370). <https://ceur-ws.org/Vol-3013/>
- Akinci, M. S. (2021). Pre-School Teaching Students' Opinions on Distance Education: Preferences and Emotional States. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 16 (6), 2901–2915. <https://doi.org/10.18844/cjes.v16i6.6460>
- Jalongo, M. R. (2021). The effects of COVID-19 on early childhood education and care: Research and resources for children, families, teachers, and teacher educators. *Early Childhood Education Journal*, 49 (5), 763–774. <https://doi.org/10.1007/s10643-021-01208-y>
- Kim, J. (2020). Learning and teaching online during Covid-19: Experiences of student teachers in an early childhood education practicum. *International Journal of Early Childhood*, 52 (2), 145–158. <https://doi.org/10.1007/s13158-020-00272-6>
- Pérez-Jorge, D., Rodríguez-Jiménez, M. D. C., Ariño-Mateo, E., & Barragán-Medero, F. (2020). The effect of COVID-19 in university tutoring models. *Sustainability*, 12 (20), 8631. <https://doi.org/10.3390/su12208631>
- UNESCO ICT Competency Framework for Teachers. Version 3 (2018). <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000265721>

KIERUNKI POPRAWY FORMATU DYSTANSOWEGO SZKOLENIA LICENCJACÓW EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ

Litichenko Olena, Kandydatka Nauk Pedagogicznych,
Starszy Wykładowca Katedry Edukacji Przedszkolnej Wydziału Edukacji Pedagogicznej,
Uniwersytet Borysa Grinczenki w Kijowie, bul. I. Shamo, 18/2, 02154 Kijów, Ukraina,
o.litichenko@kubg.edu.ua

Szynkar Tetiana, Kandydatka Nauk Pedagogicznych, Starszy Wykładowca
Katedry Edukacji Przedszkolnej Wydziału Edukacji Pedagogicznej,
Uniwersytet Borysa Grinczenki w Kijowie, bul. I. Shamo, 18/2, 02154 Kijów, Ukraina,
t.shynkar@kubg.edu.ua

Haraszchenko Larysa, Kandydatka Nauk Pedagogicznych, profesor nadzwyczajny,
profesor nadzwyczajny Katedry Edukacji Przedszkolnej Wydziału Edukacji Pedagogicznej,
Uniwersytet Borysa Grinczenki w Kijowie, bul. I. Shamo, 18/2, 02154 Kijów, Ukraina,
l.harashchenko@kubg.edu.ua

W artykule przedstawiono doświadczenia w nauczaniu dyscypliny kierunku praktycznego «Rękodzieło artystyczne» dla uczniów specjalności 012 «Wychowanie przedszkolne» w formacie zdalnym. Zmiany w organizacji procesu edukacyjnego nastąpiły w związku z globalną pandemią COVID-19 w latach 2020-2022, która wymusiła zmianę formatu uczenia się twarzą w twarz na edukację na odległość. Nauczyciele dyscyplin praktycznych napotkali znaczne trudności: wypracowanie technicznych umiejętności wytwarzania produktów, opanowanie metod interakcji edukacyjnej i komunikacji w procesie działań transformujących przedmiot i artystycznych z dziećmi w wieku przedszkolnym. Przejście na format nauczania na odległość wymagało opracowania elektronicznych treści edukacyjnych i poszukiwania skutecznych narzędzi interakcji edukacyjnej. Przeprowadzone badania eksperymentalne pozwoliły poznać stosunek studentów do formy opanowania materiału edukacyjnego oraz zbadać efektywność wykorzystania cyfrowych usług TIK w zapewnieniu procesu edukacyjnego. Zwrócono uwagę na zalety i wady kształcenia na odległość praktycznie zorientowanej dyscypliny «Rękodzieło artystyczne» według opinii studentów. Stwierdzono, że najskuteczniejszym sposobem opanowania tej dyscypliny jest organizacja zajęć online, która pozwala nauczycielowi i uczniom komunikować się, pokazywać w czasie rzeczywistym główne techniki techniczne wytwarzania produktów, podawać zalecenia metodyczne realizacji zadań oraz dyskutować zadania edukacyjne. Oferowane są różne usługi w zakresie organizacji interakcji edukacyjnej podczas studiowania dyscypliny «Rękodzieło artystyczne».

Słowa kluczowe: kształcenie zawodowe, kształcenie na odległość, zajęcia online, proces edukacyjny, edukacja przedszkolna, usługi TIK.

**DIRECTIONS FOR IMPROVING THE DISTANCE FORMAT
OF PRE-SCHOOL EDUCATION BACHELORS TRAINING**

Litichenko Olena, PhD in Education, Senior Lecturer of Preschool Education Department,
Faculty of Pedagogical Education, Borys Grinchenko Kyiv University,
18/2 I. Shamo Blvd, 02154 Kyiv, Ukraine,
o.litichenko@kubg.edu.ua

Shynkar Tetiana, PhD in Education, Senior Lecturer of Preschool Education Department,
Faculty of Pedagogical Education, Borys Grinchenko Kyiv University,
18/2 I. Shamo Blvd, 02154 Kyiv, Ukraine,
t.shynkar@kubg.edu.ua

Larysa Harashchenko, PhD in Education, Associate Professor,
Associate Professor of Preschool Education Department, Faculty of Pedagogical Education,
Borys Grinchenko Kyiv University, 18/2 I. Shamo Blvd, 02154 Kyiv, Ukraine,
l.harashchenko@kubg.edu.ua

The article presents the experience of teaching the practical discipline «Artistic needlework» for students of the specialty 012 «Pre-school education» in a distance format. Changes in the organization of the educational process took place in connection with the 2020–2022 global pandemic of COVID-19, which forced the change of face-to-face learning format to distance education. Teachers of practical disciplines faced significant difficulties: working out technical skills of making products, mastering the methods of educational interaction and communication in the process of subject-transformative and artistic activities with preschool children. The transition to a distance learning format required the development of electronic educational content and the search for effective tools for educational interaction. The conducted experimental research made it possible to find out the attitude of students to the form of mastering the educational material and to study the effectiveness of the use of digital ICT services in ensuring the educational process. The advantages and disadvantages of distance learning of the practically oriented discipline «Artistic needlework» according to the opinion of the students of education were highlighted. It has been found that the most effective way to master the discipline is the organization of online classes, which allows the teacher and students to communicate, show the main technical techniques of making products in real time, give methodological recommendations for completing tasks, and discuss educational tasks. Various services are offered for the organization of educational interaction while studying the discipline «Artistic needlework».

Key words: distance education; educational process; ICT services; online classes; pre-school education; professional training.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2022

Прийнято до друку 24.11.2022